

Sociale relationer, særligt sårbare grupper, betydning af COVID19 og mulige indsatser

Rikke Lund, professor dr.med. ph.d.
Afdeling for Social Medicin
Institut for Folkesundhedsvidenskab

KØBENHAVNS UNIVERSITET

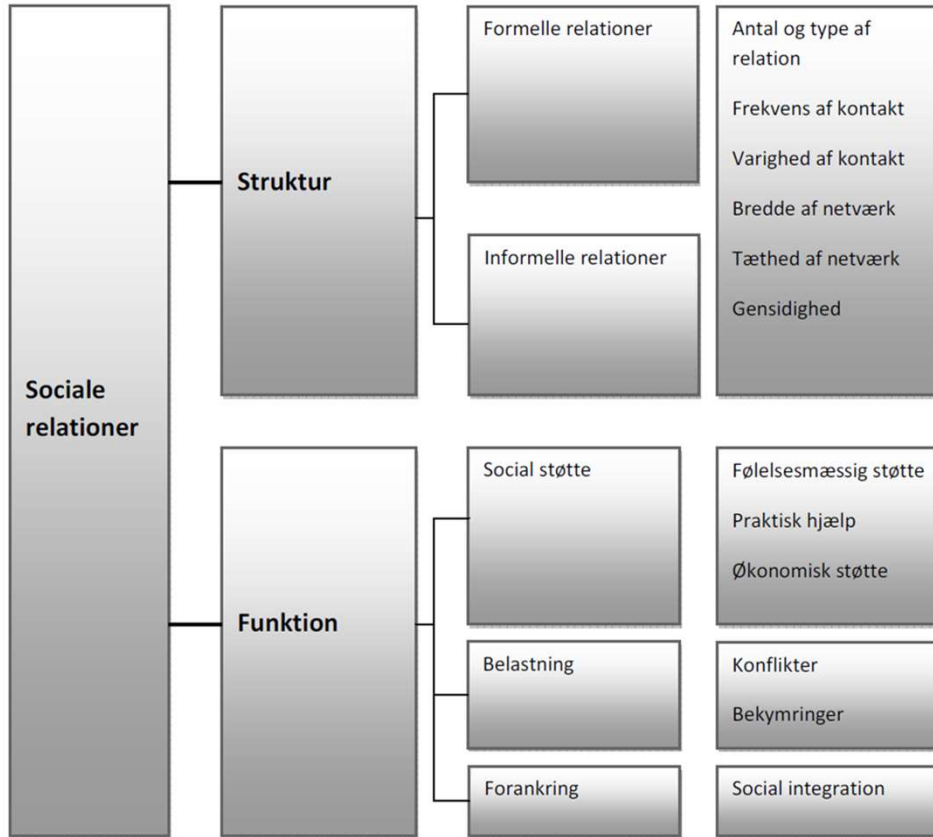

Mit oplæg

- Sociale relationer, hvad dækker begrebet?
- Hvordan er sociale relationer målt i Sundhedsprofilen?
- Sociale relationers betydning for helbred
- Sociale relationer i Region H 2010, 2013, 2017 og 2021
 - Ulighed i sociale relationer (køn, social status og etnicitet)
- Kan vi forstå udviklingen i lyset af COVID19 pandemien?
- Hvad kan vi gøre ved det? Findes der interventioner der kan imødegå eksponering for svage sociale relationer?

Sociale relationer

Sociodemografiske faktorer
f.eks. køn, alder,
social position,
etnicitet

Strukturelle forhold f.eks.
Boligområde/
arbejdsplads
Land
Ustabilitet (f.eks.
krig)

Er associeret med følelsen af ensomhed
Men er ikke det samme, selvom især oplevelsen af at mangle social støtte er højt korreleret med høj grad af ensomhed

Sociale relationer i Sundhedsprofilen

Indikator for social støtte, målt på samme måde i 2010,13,17 og 21

74. Har du nogen at tale med, hvis du har problemer eller brug for støtte?

(Kun ét X)

Ja, altid	☐
Ja, for det meste	☐
Ja, nogen gange	☐
Nej, aldrig eller næsten aldrig	☐

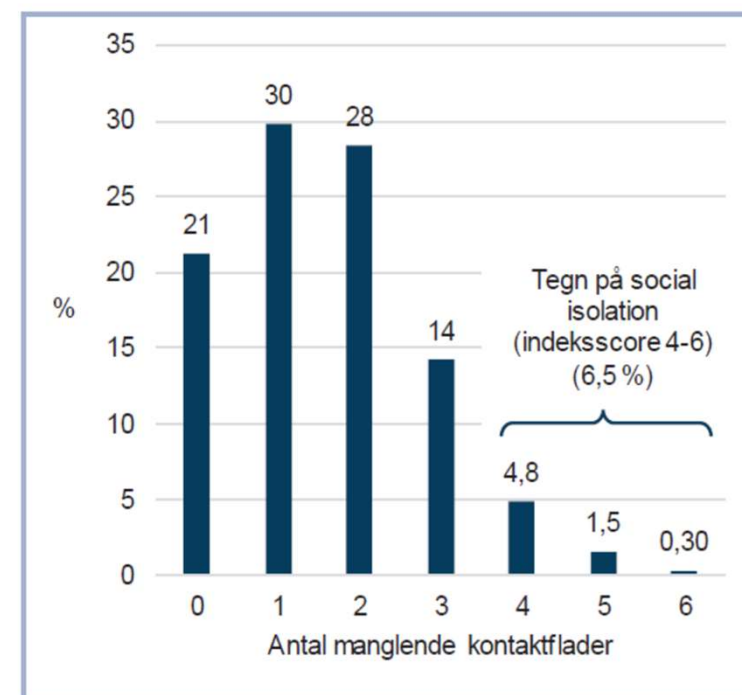
I risiko for social isolation, ny indikator i 2021 kan ikke sammenlignes med tidligere

Spørgsmål, som danner baggrund for socialt isolationsindeks		Indikatorer i socialt isolationsindeks
Bor du sammen med andre?	1	Bor alene
Hvor ofte er du fysisk eller digitalt i kontakt med familie, som du ikke bor sammen med?	2	Sjælden kontakt med familie, som du ikke bor sammen med
Hvor ofte er du fysisk eller digitalt i kontakt med naboer eller andre personer i dit lokalområde?	3	Sjælden kontakt med naboer eller andre personer i lokalområdet
Hvor ofte er du fysisk eller digitalt i kontakt med venner?	4	Sjælden kontakt med venner
Hvor ofte er du fysisk eller digitalt i kontakt med bekendte i foreninger, klubber osv.?	5	Aldrig i kontakt med bekendte i foreninger, klubber osv.
Er du i arbejde?	6	Hverken i arbejde/uddannelse/skole
Er du under uddannelse?		
Hvilken skoleuddannelse har du?		

Spørgsmålene, der danner grundlag for opgørelsen af socialt isolationsindeks, findes kun i 2021.

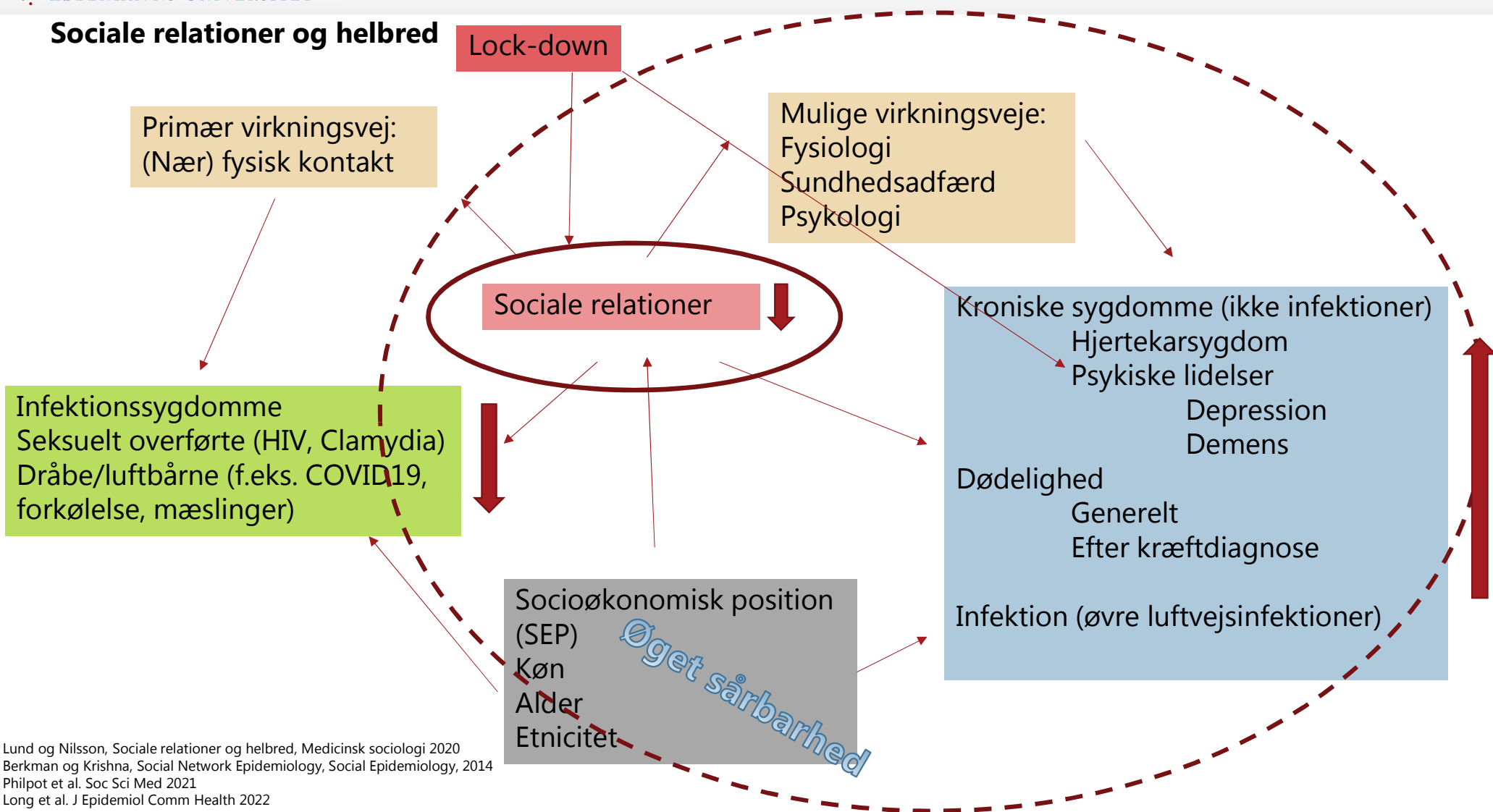
Score på 4-6 =
Tegn på social isolation

Figur 4.5 Fordeling af scorer på socialt isolationsindeks

Baseret på 54.300 besvarelser i 2021.
Baseret på data indsamlet på CKFF og SIF i 2021.
Som følge af afrundinger af tal er der uoverensstemmelse mellem den samlede forekomst af tegn på social isolation og summen af enkelte andele.

Sociale relationer og helbred

Tegn på social isolation 2021 Region H

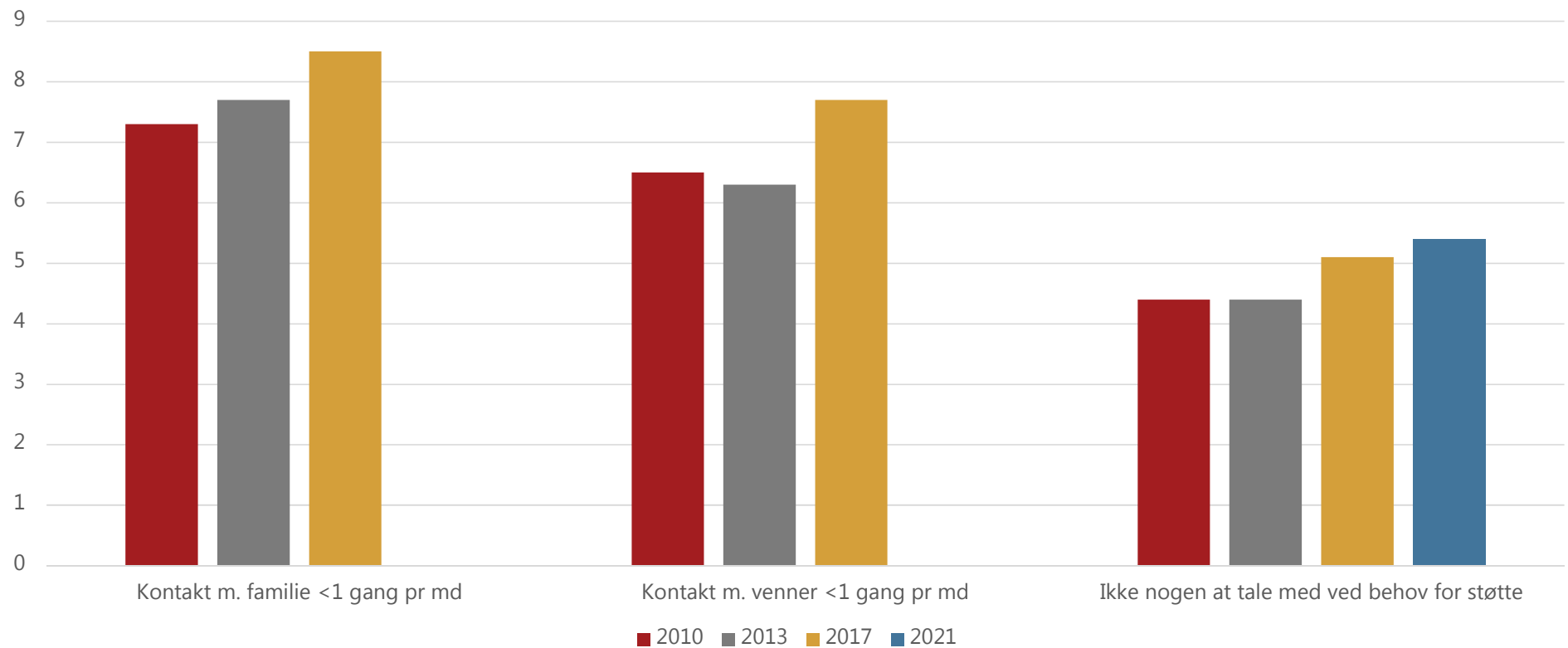
Tegn på social isolation - region

I 2021 har 6,5 % af borgerne i regionen tegn på social isolation svarende til 89.300 personer (Tabel 4.3).

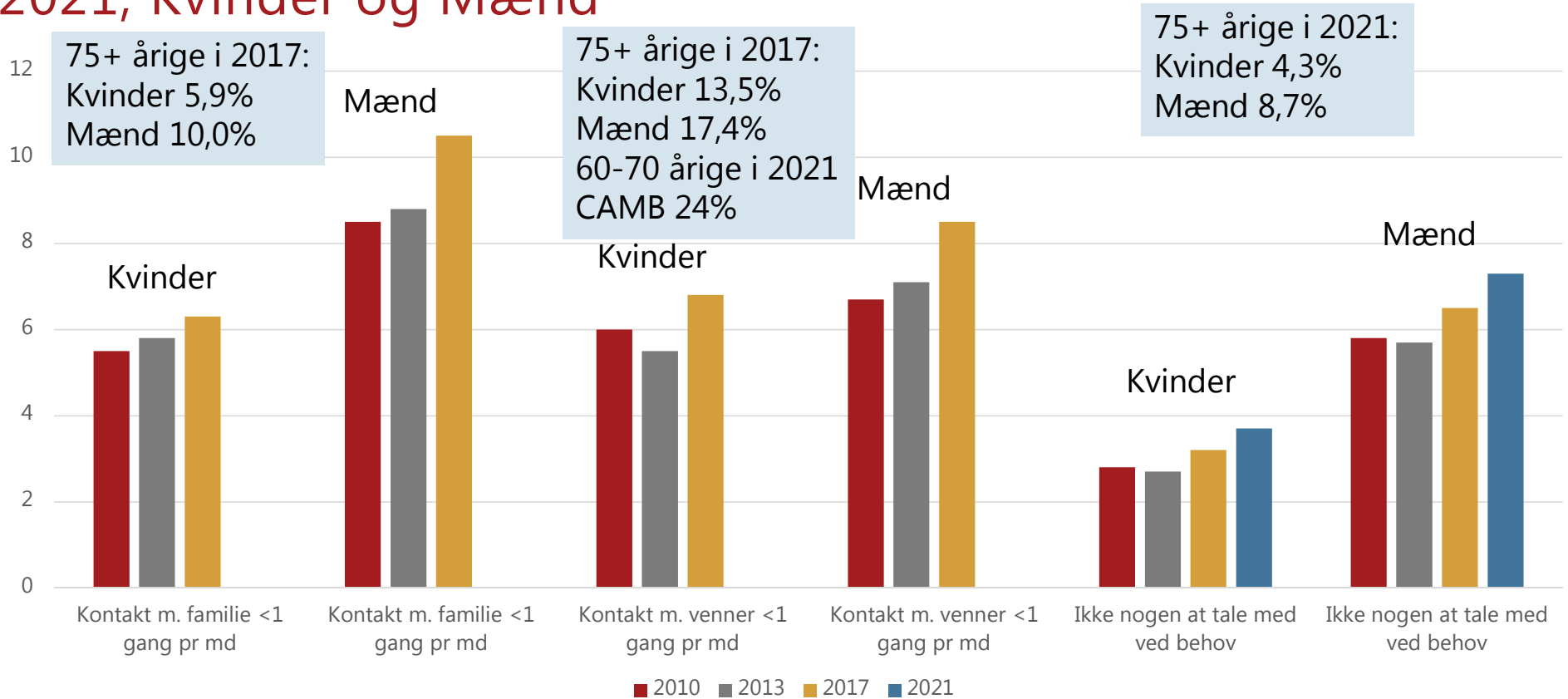
Køn og alder: Der er ingen statistisk signifikant kønsforskel i andelen af borgere, som har tegn på social isolation. For begge køn stiger andelen med stigende alder, og andelen er således størst blandt de 80+ årige (>19%).

Etnisk baggrund: Andelen af borgere, som har tegn på social isolation, er større blandt borgere med ikke-vestlig baggrund sammenlignet med borgere med anden vestlig eller dansk baggrund.

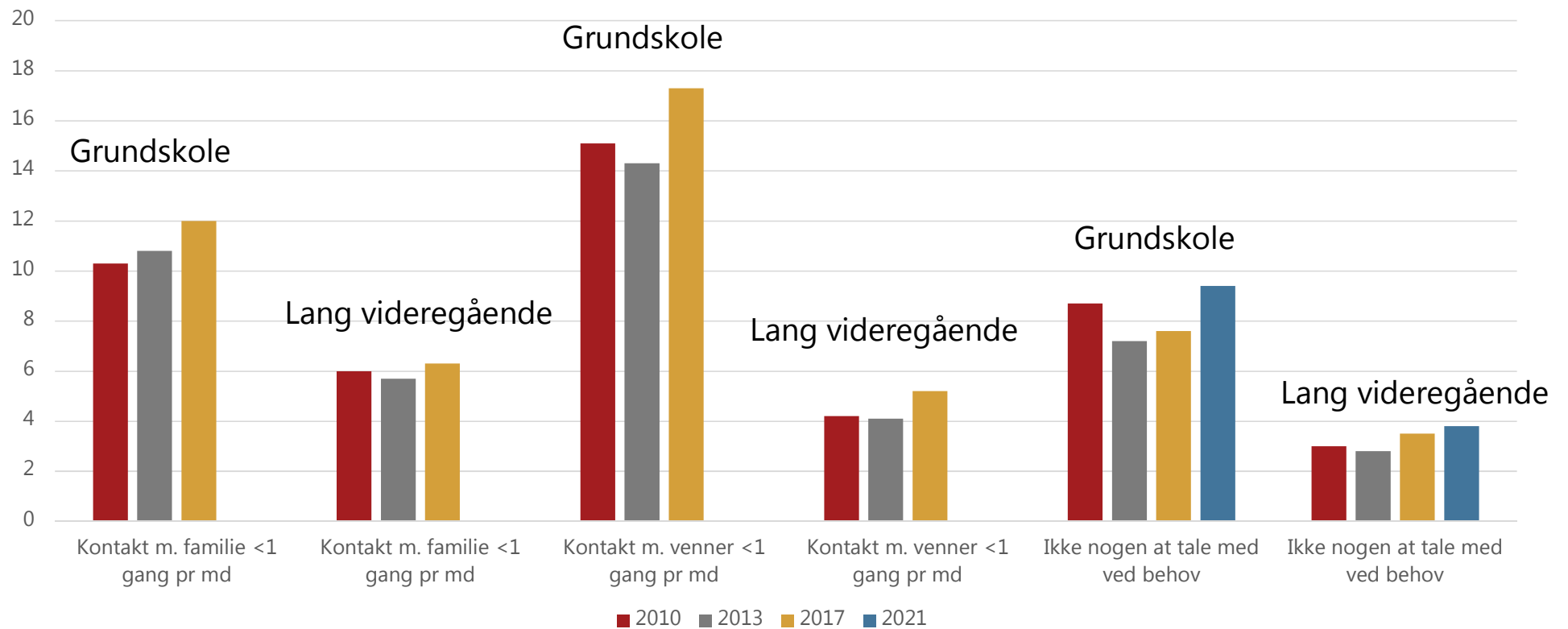
Sociale relationer Region Hovedstaden 2010, 2013, 2017 og 2021, Alle aldersgrupper

Sociale relationer Region Hovedstaden 2010, 2013, 2017 og 2021, Kvinder og Mænd

Sociale relationer Region Hovedstaden 2010, 2013, 2017 og 2021, uddannelse

Sociale relationer Region Hovedstaden

- Generelt stigning i andelen med svage sociale relationer i perioden 2010-2017-2021
- Generelt har mænd svagere sociale relationer end kvinder i hele perioden, dog ikke på den nye indikator ('I risiko for social isolation')
- Der er social gradient i sociale relationer, større andel med svage sociale relationer med faldende uddannelsesniveau
- Der er højere andel med svage sociale relationer blandt borgere med ikke vestlig baggrund
- Understreger at der fortsat er grupper der er særligt sårbare i forhold til at være udsat for svage sociale relationer

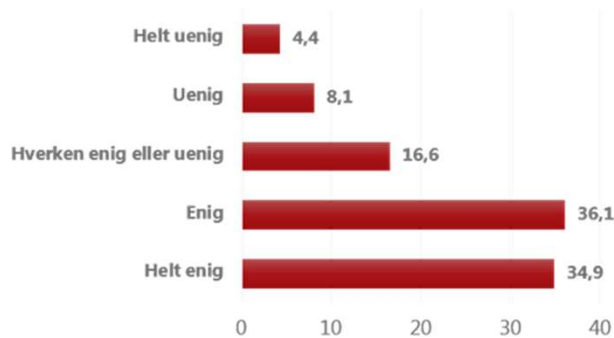
Kan vi forstå udviklingen i lyset af COVID19 pandemien?

- Sociale netværk begrænset til de nærmeste, mens fysisk kontakt med de lidt fjernere relationer ophørte. 'Weak ties' er kilde til vigtige ressourcer som måske har lidt skade.
- Social støtte er en vigtig buffer mod stressende livsbegivenheder som f.eks. Covid19 – men har været begrænset i omfang omend nye muligheder for digital interaktion er opdyrket hos mange
- 'Emerging evidence suggests that online ways of relating cannot simply replace physical interactions. But online interaction has many benefits and for some it offers connections that did not exist previously'

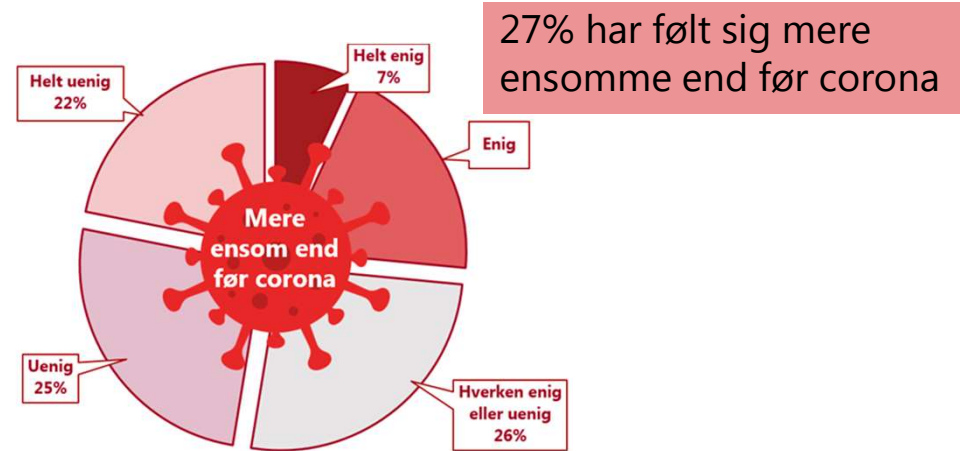
Long et al. COVID19 pandemic and its impact on social relationships and health, J Epidemiol Community Health 2022

Sociale relationer og ensomhed Copenhagen Aging and Midlife Biobank, april-maj 2021, N=9.700, 60-70 årige

Undgået fysisk kontakt for at beskytte andre

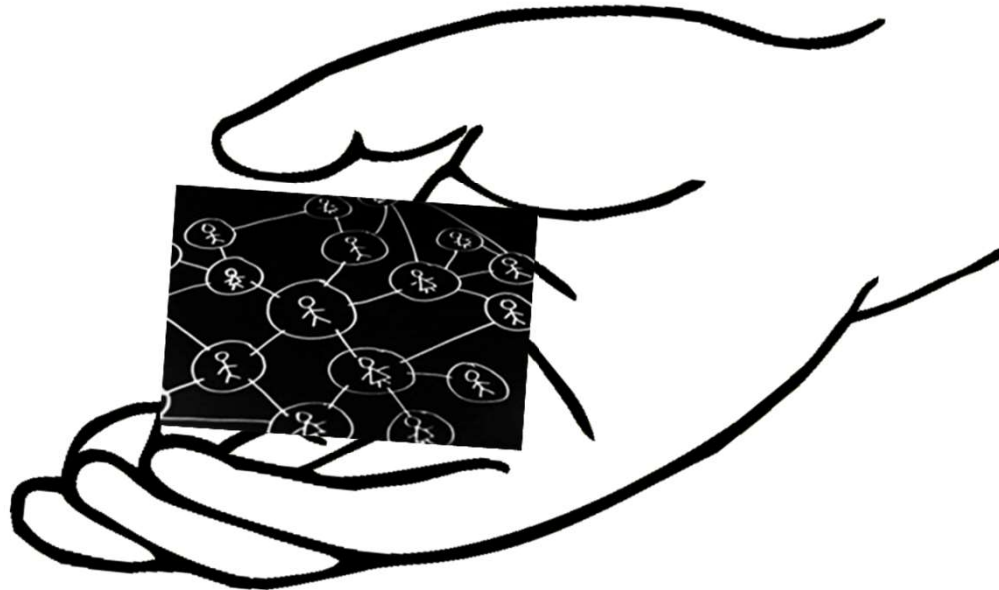
70% har undgået fysisk kontakt for at beskytte andre

COVID-19 og sociale relationer, Copenhagen Aging and Midlife Biobank april-maj 2021 N=9.700, 60-70 årige

	Hvis jeg har været i fysisk kontakt med venner, bekendte eller familie jeg ikke bor sammen med, <i>bliver jeg bekymret for at smitte andre, N(%)</i>	Venner, bekendte og familie <i>har undgået fysisk kontakt med mig for at beskytte mig</i> N (%)
Meget enig	1205 (13)	1616 (17)
Enig	2360 (25)	2773 (29)
Hverken enig eller uenig	2940 (31)	2605 (27)
Uenig	1956 (20)	1495 (16)
Meget uenig	1095 (11)	1058 (11)
	} 38%	} 46%

Interventioner overfor sociale relationer

Interventioner

- Individrettede/grupperettede
 - Nye sociale kontakter vs. involvering af allerede eksisterende relationer
 - Professionel støtte vs. nære relationer/peers (personer i samme livssituation)
- Nogen støtte til at intervention overfor sociale relationer har gavnlig effekt, men at de skal tilpasses nøje til målgrupperne/det enkelte individ fordi præferencer for social kontakt er meget individuelle. Ingen one-size-fits all
- Støtte givet af familie, venner eller peers virker positivt. Interventioner der lader modtageren selv bidrage med at give støtte har særlig god effekt. Gruppeinterventioner blandt ældre virker muligvis bedre end individrettede.
- Interventioner med fokus på at lære nye sociale færdigheder og interventioner der er rettet mod opfattelsen af eksisterende netværk har vist effekt
- Men fremtidig forskning må undersøge, hvilke interventioner der virker for hvem, i hvilken kontekst
- Fremtidig forskning må ligeledes undersøge om teknologiske løsninger til reduktion af social isolation (f.eks. video chats, messaging services, virtuelle rum, spil) kan være effektive

Hogan BE et al. 2002, Fakoya OA et al. 2020, Dickens et al. 2011, Thangavel G et al. 2022

Interventioner

- Strukturelle
 - Optimere muligheder for positiv social kontakt i lokalmiljøer/boligområder, arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner, plejehjem, hospitaler osv.

I mit oplæg

- Sociale relationer, hvad dækker begrebet?
- Hvordan er sociale relationer målt i Sundhedsprofilen?
- Sociale relationers betydning for helbred
- Sociale relationer i Region H 2010, 2013, 2017 og 2021
 - Ulighed i sociale relationer (køn, social status og etnicitet)
- Kan vi forstå udviklingen i lyset af COVID19 pandemien?
- Hvad kan vi gøre ved det? Findes der interventioner der kan imødegå eksponering for svage sociale relationer?